

УДК 373.016:811(477.83/.86)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/46-2-28>

Юлія ФЕДУРКО-ПОПИК,
orcid.org/0000-0002-9995-2129

аспірант кафедри загальної й дошкільної педагогіки
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) *ufedurko@gmail.com*

ІНШОМОВНА ОСВІТА В ГІМНАЗІЯХ СХІДНОЇ ГАЛИЧНИНИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ ПОЛЬСЬКОГО ШКІЛЬНИЦТВА 1932–1933 рр.

У статті йдеться про підготовку та здійснення в 1932–1933 роках польської освітньої реформи та про те, як вона вплинула на структуру іншомовної освіти в гімназіях Східної Галичини. Її мету окреслено так: актуалізувати причини, які детермінували польську освітню реформу 30-х років, та з'ясувати, які зміни вона спричинила в ланці середньої освіти Східної Галичини загалом та іншомовної зокрема. Зазначено, що Східна Галичина після поразки в українсько-польській війні примусово стала частиною відновленої 1918 р. польської держави – Другої Речі Посполитої, тож її освітня політика, попри всі спротиви, залежала від освітньої політики цієї держави, визначалася нею. Засвідчено, що від початку Першої світової війни вчителі Польського королівства, що було частиною Російської імперії, перейнялися питаннями розбудови власного шкільництва, а з постановням Другої Речі Посполитої – його уніфікації, позаяк у різних її краях воно було по-різному організоване. Показано, що впродовж 1918–1931 рр. було запропоновано не один проект освітньої реформи. У переліку їхніх розробників – відомі педагоги, їхні об'єднання, очільники міністерства віросповідань і освіти різних років. Наголошено, що проблема реформування польського шкільництва набула особливої активності з початком 1928 р., однак зв'язана зі вступом на посаду міністра віросповідань і освіти Я. Єнджеєвича. Створена ним комісія в доволі короткий термін розробила проект закону про устрій шкільництва, а Сейм схвалив його 11 березня 1932 р. Відповідно до цього закону початкова школа стала 7-річною, а традиційні 8-річні гімназії реорганізовані в двоступеневу середню школу такої структури: 4-річна загальноосвітня гімназія з латинською мовою і без неї та 2-річний ліцей таких типів – класичний, гуманістичний, фізико-математичний, природничий. У гімназіях з латинською мовою іншомовна освіта представлена була такими компонентами, як: латинська мова, польська, іноземна (німецька), друга іноземна мова (англійська, французька), без неї – польська та іноземна (німецька), друга іноземна мова (англійська, французька). Завершення гімназії відкривало шлях до ліцею, а по його закінченні – до закладів вищої освіти.

Ключові слова: гімназія, Друга Річ Посполита, іншомовна освіта, реформа освіти 1932–1933 рр., Східна Галичина.

Yuliia FEDURKO-POPYK,
orcid.org/0000-0002-9995-2129

Graduate Student at the Department of General Pedagogy and Preschool Education
Drohobych State Pedagogical University named after Ivan Franko
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) *ufedurko@gmail.com*

FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN GYMNASIUMS OF EASTERN GALICIA IN THE CONTEXT OF THE REFORM OF POLISH SCHOOLING IN 1932–1933

The article deals with the preparation and implementation of the Polish educational reform in 1932–1933 and how it influenced the structure of foreign language education in the gymnasiums of Eastern Galicia. This goal is outlined as follows: to realize the reasons that determined the Polish educational reform of the 1930s, and to find out what changes it led to the level of secondary education in Eastern Galicia in general and others in particular. It is noted that after the defeat in the Ukrainian-Polish war, Eastern Galicia was forcibly part of the restored Polish state in 1918 – the Second Rzeczpospolita, so its educational policy, despite all opposition, depended on the educational policy of this state, determined by it. It has been shown that since the beginning of the First World War, teachers in the Kingdom of Poland, which was part of the Russian Empire, have been concerned with building their own schools, and with the rise of the Second Rzeczpospolita, its unification. It is shown that more than one project of educational reform was proposed in 1918–1931. The list of their developers includes well-known teachers, their associations, teachers of the Ministry of Religion and Education of different years. It was announced that the problem of reforming the Polish school system had become especially active since the beginning of 1928, but was resolved with the assumption of the post of Minister of Religion and Education J. Andrzejewicz. The commission set up by him drafted a law on the structure of schooling in a relatively short time, and the Seimas approved it on March 11, 1932. According to this law, the primary school became 7 years old, – one-year general gymnasium with and without Latin and a 2-year lyceum of such types – classical, humanitarian, physical-mathematical, natural. In gymnasiums with Latin, foreign language education is represented by the following components: Latin, Polish, foreign (German), other foreign language (English, French), without it – Polish and foreign (German), other foreign language (English, French). Completion of the gymnasium opened the way to the lyceum, and after graduation – to the institutions of the higher world.

Key words: gymnasium, Second Rzeczpospolita, foreign language education, education reform of 1932–1933, Eastern Galicia.

Постановка проблеми. Система освіти в Україні зазнає сьогодні докорінних перетворень. Нинішні четверокласники, що навчаються за Державним стандартом і Типовими освітніми програмами Нової української школи, в наступному 2022/2023 н. р. стануть учнями середньої ланки школи. У час змін освітніх стандартів досвід попередніх епох, особливо періоду реформування, надзвичайно вагомий. Зазначене стосується й реформи освіти Другої Речі Посполитої, здійсненої в 30-х рр. минулого століття, а значить, і в системі освіти Східної Галичини, що була включена до складу Польщі внаслідок поразки в українсько-польській війні 1918–1919 рр. Проте в Східній Галичині все ж були чинними українськомовні гімназії, здебільшого приватні, яких реформа теж торкнулася. Тож варто з'ясувати, як реформа 30-х років позначилася на структурі гімназійної освіти загалом та до яких змін у системі її іншомовної ланки вона призвела.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання про причини та характер реформи польської освіти 30-х років неодноразово привертало увагу українських і польських дослідників. Однак якщо в повоєнній Польщі вони не були під забороною (Falski, 1958; Araszkiwicz, 1967; Araszkiwicz, 1972), то об'єктом української історичної та історико-педагогічної думки вони стали тільки в останні тридцять років, тобто після здобуття Україною незалежності. Одна з перших праць, де ці питання піддано розгляду, – монографія Б. Ступарика (1994) про історію розвитку українського шкільництва в Східній Галичині. Торкається порушених питань і Т. Завгородня (2007) у тому з підрозділів своєї праці, де йдеться про еволюцію змісту освіти в галицькому шкільництві 1919–1939 рр. У переліку причин, що її детермінували, авторка називає реформу польської освіти загалом, боротьбу за українську школу, нові тенденції педагогічної думки, відкриття в різних галузях науки (Завгородня, 2007: 99). Дисертаційна праця О. Коцюмбас про Львівську академічну гімназію містить підрозділ про зміни в її структурі та навчальних програмах, зумовлені реформою та політичними обставинами (Коцюмбас, 2021: 128–146). О. Руда аналізує питання розбудови українцями всіх ланок шкільництва в міжвоєнному Львові в умовах здійснюваної урядом політики колонізації (Руда, 2015), М. Галай – початкової освіти Тернопільщини в 1918–1924 рр. (Галай, 2012). Проте зміни в тогочасній іншомовній гімназійній освіті дослідники спеціально не розглядали.

Мета статті – актуалізувати причини, які детермінували польську освітню реформу

30-х років, та з'ясувати, до яких змін вона призвела в ланці середньої освіти Східної Галичини загалом та іншомовної зокрема.

Виклад основного матеріалу. 1918 р. на карті повоєнної Європи з'явилася нова держава – Друга Річ Посполита. Вона постала на землях, які до початку Першої світової війни входили до складу різних держав (Росії, Австро-Угорщини, Німеччини) й на яких діяли системи різні не лише в аспекті економічному, суспільно-політичному, правовому, але також освітньому (Руда, 2014: 234; Araszkiwicz, 1967: 165).

Дослідники зазначають, що найкращим був стан польської освіти на теренах колишнього Королівства Галичини й Лодомерії. Тут перед війною функціонувало 118 гімназій і 14 реальних шкіл (Araszkiwicz, 1967: 161), в основному з польською мовою навчання, а початкова освіта, як і на землях німецького підпорядкування, була обов'язковою (Sadowska, 1999). Натомість взірцево організоване пруське шкільництво було потужним засобом германізації, польська освітня діяльність тут мала характер таємної. У Польському королівстві, складовій частині Російської імперії, початкова освіта не була обов'язковою, гімназії (державні та приватні) до революції 1905 р. були всуціль російськомовними (Araszkiwicz, 1967: 162). Українське населення, що тут проживало, теж не мало рідномовної освіти.

Тож зрозуміло, чому від перших днів функціонування відновленої Польщі її уряд став перейматися також проблемами упорядкування, уніфікації та встановлення неперервної системи освіти (Falski, 1958: 177), мету якої вбачав у вихованні нового покоління поляків, проїнятого, за словами вчителя й майбутнього (1918–1919) міністра віросповідань і народної освіти Ксаверія Правеса, «духом громадянськості, знавців історії рідного краю, його традицій та багатств, громадян, готових до творчої праці в усіх сферах життя на благо Батьківщини та співгромадян» (цит. за Falski, 1958: 178).

II Річ Посполита була багатонаціональною державою, в якій українці становили найбільш чисельну національну меншину: 16% від усього населення та більш ніж 38% території (Wasilewski, 1927: 229). Проте від перших днів свого створення вона, як це можна висувати з наведеної вище цитати, повела політику колонізації стосовно всіх меншин під гаслом «Польща для поляків!». Щодо українців вона виявляла себе не лише в забороні термінів «Україна», «український» (Ступарик, 1994: 123) і перейменуванні Східної Галичини в Східну Малопольщу з включенням до її складу польських повітів на підтвердження її польськості,

але також у масовому перетворенні українських початкових шкіл в утраквістичні, особливо після схвалення Сеймом у липні 1924 р. закону міністра віросповідань та публічної освіти Станіслава Грабського. Тож якщо в 1921/1922 н. р. тут не було жодної такої школи, то станом на 1927/1928 н. р. їх уже налічувалося 1635 (Ступарик, 1994: 124); у 1937–1939 рр. діяло лише 352 українські школи супроти 2426 у 1921/1922 н. р. (Енциклопедія, 1984: 3857–3871).

Українське середнє шкільництво, визначальну ланку якого становили 8-класні гімназії, теж не розвивалося. Порівняймо з освітньою політикою ЗУНР: усі засновані в часи Австро-Угорщини українські приватні гімназії удержавлено, деякі з польських українізовано, діяло загалом 30 середніх шкіл: 20 гімназій, 3 реальні школи, 7 учительських семінарій (Енциклопедія, 1984: 3857–3871). Польський уряд затвердив у переліку державних тільки ті українські гімназії, що функціонували з таким статусом в Австро-Угорщині, тобто до 1 листопада 1918 р. Українцям залишено право, до того ж не завжди забезпечуване, відкривати тільки приватні гімназії. Державні ж українські гімназії, відповідно до закону Грабського, частково полонізовано: польська в них з надобов'язковою мови стала обов'язковою та мовою діловодства, нею викладали географію, історію, військову підготовку. Тож істотно, що українські педагоги, поборники національної ідеї, закликали до «виховання національно свідомого Українця зі всебічно оформленим умом, серцем, волею і тілом; спеціально зорієнтованого на всі проблеми сучасного життя, а саме зорієнтованого національно» (Кузьмович, 1929: 11).

З початком Першої світової війни, коли стали можливими зміни у світовому порядку й постання відродженої Польщі (Araszkiewicz, 1967: 163), про необхідність реформування системи шкільництва, насамперед початкової його ланки, заговорили найперше в середовищі вчителів Польського королівства. Один із проектів запропонував у I половині 1917 р. Ксаверій Правсс. Ним він передбачив 5-річну початкову школу 3 типів: 1) початкову 2-річну, переважно приватну або субсидійовану; 2) 5-річну міську з 5 учителями; 3) елементарну 5-річну сільську з 2–4 учителями. Щодо гімназій, то вони мали перетворитися на 5-річні кількох типів (Prauss, 1917: 30).

Через рік, вступаючи на посаду міністра віросповідань та освіти, Правсс оприлюднив оновлений варіант проекту, створений комісією під його орудою. Основними ідеями цього проекту були: 7-річна початкова школа для дітей усіх суспіль-

них верств; 5-річна гімназія; підпорядкованість шкільництва різних країв держави одному урядові; шкільні закони, чинні на всьому просторі держави (Falski, 1958: 177–178). Згодом були інші проекти законів чи пропозиції до них.

Станіслав Грабський, що посів посаду міністра віросповідань та освіти в березні 1925 р., не лише повів політику полонізації кресів, передусім Східної Галичини, але також форсував питання професійної середньої освіти, без якої, вважав, не можна збудувати міцну державу, бо «вправність у шевстві чи столярстві значно важливіша за поверхове, дилетантське філософствування» (цит. за Sadowska, 1999: 32). Грабський, крім того, пропонував чинну 8-річну гімназію поділити на 2 навчальні заклади: 6-річні ліцеї з класичним, гуманістичним та математико-природничим відділами та 2-річні загальноосвітні гімназії, що відкривали шлях до вищої освіти. Проект цей викликав багато заперечень, позаяк не забезпечував підвищення рівня освіти, а лиш знижував його (Miąso, 1988: 40).

Дещо інший погляд на реформу освіти мав відомий діяч Товариства вчителів вищих шкіл Тадей Лопушанський. На засіданні краківського кола Товариства у грудні 1917 р. він озвучив ідею організації не лише початкової освіти, а школи загалом на засадах селекції. Перший її етап пропонував реалізувати після третього року навчання в початковій школі, згідно з яким сильніших учнів скеровувати до 4 класу вищої 7-річної школи, а слабших – до 4 класу нижчої. Другий – по завершенні 7-річної вищої початкової школи з наданням сильнішим учням права навчатися в 6-річних середніх школах (Falski, 1958: 182). Дещо пізніше ідею селекції підтримали Богдан Наврочинський (1923 р.) та проф. др. Йозефа Йотевко (1926), хоч вона мала й чимало противників (Falski, 1958: 177–178).

Проблеми реформування освіти обговорювано також на з'їздах учителів і на інших їхніх зібраннях. Скажімо, на I всепольському з'їзді (квітень 1919 р.), скликаному Союзом польських учительських товариств, найактивніше дискутовано такі з питань: 1) демократизація та націоналізація освіти; 2) 7-річна початкова школа; 3) реформування середньої загальноосвітньої школи, тобто 8-річних гімназій; 4) проблема наступності між початковою та середньою школами (Falski, 1958: 185; Jakubiak, Jamrózek, 2019: 12).

Проекти реформи освіти готували не тільки окремі педагоги чи педагогічні організації, а й державні інституції. Одним із таких був міністерський проект закону про різновиди та ступені шкіл

і їхню взаємну кореляцію (Ministerialnyj Projekt ustawy o rodzajach i stopniach szkół i ich wzajemnym ustosunkowaniu), де передбачено зменшення обсягу навчального матеріалу, особливо з латинської та грецької мов, та збільшення ваги предметів про сучасну Польщу, вироблення в учнів навичок самоосвіти та критичного мислення (Araszkiewicz, 1972: 21). Проте жодний із розроблених на той час проектів ухваленим не був.

Справжньої активності проблема реформування польського шкільництва набула лише 1928 р., коли посаду міністра віросповідань і освіти обійняв Казимир Вітальський. Основним завданням школи він уважав виховання громадянина, якому властиві риси воїна і трудівника, а саме: хоробрість, сильна воля, потужна енергія, впевненість у собі, здатність діяти та працювати, динамізм, наполегливість, чесність, дисциплінованість, вірність і відданість державі (Sadowska: 50–51). У II половині 1928 р. він оприлюднив власний план реформування освіти. Першим її кроком стало розпорядження від 2 січня 1929 р., яким уніфіковано навчальні програми та плани годин у 5–7 класах вищої початкової школи та в I–III класах гімназій (Dziennik, 1929: 18–19).

У серпні 1931 р. посаду міністра віросповідань і освіти обійняв Януш Єнджеєвіч і приступив одразу ж до розв'язання проблеми реформування освіти відповідно до таких засад:

- 1) дотримання принципу рівномірності освіти;
- 2) дотримання принципу селекції учнів і спрямування їх відповідно до здібностей та інтересів у різні освітні заклади;
- 3) підвищення в суспільстві ролі професійної освіти;
- 4) піднесення інтелектуального рівня вступників до вищих шкіл;
- 5) відведення в навчальних програмах центрального місця предметам про Польщу, тобто про її мову, культуру, історію, боротьбу за незалежність тощо;
- 6) акцентування в навчальних програмах виховних моментів (Sadowska, 1999: 63–64).

У грудні 1931 р. текст проекту закону було надіслано прем'єр-міністрові. 23 січня 1932 р. його опублікував «Przegląd Pedagogiczny» і запросив до дискусії, в якій взяли участь як прихильники підготовленої реформи, так і її критики – заголовки статей промовляють самі за себе: *Замах на освіту*, *«Добродійства» нового шкільного закону*, *Невідповідність проекту нового шкільного устрою конституції*, *Новий замах на освіту поляків* тощо. Перше читання проекту в Сеймі відбулося 22 січня, друге – 24 лютого 1932 р.,

а 11 березня 1932 р. ухвалено більшістю голосів і опубліковано у «Віснику законів Республіки Польща» (Sadowska, 1999: 84–98).

У вступі до закону зазначено: «Цей закон заснований на таких засадах устрою шкільництва, які мають забезпечити: державі – виховання й навчання свідомих свого обов'язку і творчих громадян; громадянам – щонайвищу релігійну, моральну, розумову і фізичну підготовку, готовність до життя, а найбільш здібним і діяльним із них – досягнення найвищих щаблів наукового й професійного зросту» (Ustawa, 1932: 639).

Стаття 1 закону розмежовує школи державні, публічні (утримувані державою у спілці з місцевими урядами чи підприємствами на підставі особливих законів) і приватні (всі інші). Стаття 2 визначає за основну початкову 7-річну школу. У подальших статтях ідеться про шкільний вік (7 років) і підстави його відтермінування; про можливість навчання не лише в публічних школах, але також вдома; про навчання неповносправних дітей. Статті 17–23 регламентують структуру й діяльність середньої загальноосвітньої школи, а 24–35 – професійної. Статті 36–53 стосуються підготовки вчителів для всіх типів шкіл. Стаття 60, п. 1 вводила закон у дію з 1 липня 1932 р. (Ustawa, 1932: 640–645).

Відповідно до зазначеного закону, з 1932/1933 н.р. розпочато впровадження в систему освіти Другої Речі Посполитої 2-ступеневої середньої школи: 4-річної гімназії та 2-річного ліцею. Навчання в новій, двоступеневій середній школі мало тривати загалом 6 років, тобто на два роки менше, ніж у традиційній гімназії. За словами міністра Єнджеєвича, «навчальні програми для гімназій мали становити цілість і подавати молоді набір понять і відомостей, які уможливають свідоме орієнтування в кожній найважливішій сфері сучасного інтелектуального, суспільно-політичного та економічного життя (Jędrzejewicz, 1972: 145). Як бачимо, мета гімназійної освіти змінилася кардинально, адже колишня класична гімназія покликана була формувати національну еліту. Натомість, за словами галицького педагога й редактора журналу «Рідна школа» І. Герасимовича, «нові гімназії готують середню інтелігенцію – «сірих робітників другої категорії», «лиці готують молодь до університетських студій» (Герасимович 1932: 3).

«Гімназія загалом однорідна за своїм навчальним планом, який включає латинську мову як навчальний предмет. Міністр віросповідань та народної освіти може, однак, створювати гімназії без латинської мови» (Ustawa, 1932: 641). Так лаконічно в законі стверджено про те, що з

2-х класичних мов, які становили осердя мовної освіти колишньої класичної гімназії, в реформованій залишено лиш одну, латинську. Організацію ліцеїв заплановано на 1937/1938 н.р., щоб учні, які закінчили нову гімназію, могли розпочати там навчання.

Статут державної гімназії опубліковано через півтора року: 31 листопада 1933 р. Ним передбачено обов'язкові й додаткові (надобов'язкові, факультативні) предмети. Обов'язковими предметами були: релігія, польська мова, латинська мова, новочасна іноземна мова, історія, географія, природа, фізика і хімія, математика, практичні й тілесні вправи. У гімназіях без латинської мови рекомендовано виділити більшу кількість годин на польську та іноземну мови, практичні вправи (Dziennik, 1933: 558). До додаткових предметів віднесено новочасну другу іноземну мову, насамперед однієї із сусідніх країн, малювання і спів. Учень міг вибрати один, як виняток, два додаткові предмети, які вивчали з групою не менше ніж із 15-ти осіб. Початок вивчення другої іноземної мови – друга половина 2-го класу; мета – вироблення навичок практичного володіння мовою.

Щоб стати учнем гімназії, випускники початкової школи мали скласти вступні іспити, здебільшого з польської мови й математики. Вступники до української гімназії складали, крім української мови, також іспит з польської – писемний і усний. Кандидат, який виявив погане знання польської мови, не міг бути зарахований до гімназії (Dziennik, 1937: 71).

Як уже згадувалось, у Східній Галичині діяли україномовні гімназії – державні та приватні, також утравістичні, на які поширювалася дія ухваленого 11 березня 1932 р. закону про шкільний устрій. «Галицькі педагоги, – зауважує Т. Завгородня, – постійно працювали над розробкою нових проектів шкільних програм. При цьому вони намагалися будувати їх на науковій основі, обґрунтовуючи принципи їх побудови (Завгородня, 2007: 120) та керуючись засадою: «Не переінтелектуалізування шкільної молоді, не переважання її масою знань, але розбудження за допомогою навчальних процесів її духовних сил та виховання на активних, творчих і хороших громадян» (Кузьмів, 1931: 135). Розроблені ними програми стосувалися насамперед предметів українознавчого циклу, бо решту необхідно було узгоджувати із загальними вимогами. Тож розглянемо деякі з навчальних планів гімназій, щоб зрозуміти, які зміни відбулися в системі іншомовної освіти.

Насамперед зазначимо, що набір у 1 клас дер-

жавних гімназій на 1932/1933 н. р. не було передбачено; приватним школам полишено право набирати учнів до 1 класу, але їх повідомлено, що «ці класи не дістануть прав та, зокрема, звороту оплат за дітей державних службовців»; у планах годин та програмах навчання для всіх класів, крім 2-го, змін не передбачалось, бо учні цих класів мали закінчити школу за старими правилами; у 2-му класі «зменшено на 1 год. науку чужої мови і співу, а ручних робіт на 2 год. тижнево», зате збільшено «науку польської мови і географії, а природи на 2 год. тижнево» (Зміни, 1932: 1).

Згідно з навчальними планами для 1-го класу гімназій з українською мовою навчання та гімназій утравістичних на 1933/1934 н. р. у I класі української гімназії латинська мова вивчалася лише з II півріччя в кількості 5 год., іноземна – по 3 год. у кожному півріччі. Польську мову, хоч і вона була державною, теж можна вважати компонентом іншомовної освіти; на неї виділено в I півріччі 5 год., у II – 3 год. (Завгородня 2007: 352). В утравістичній гімназії на навчання латинської та іноземної мов виділено по 2 год. на тиждень; на польську, як і на українську – 4 год. Натомість у класичному ліцеї збережено обидві мови – грецьку й латинську (по 4 год. на тиждень); у гуманістичному – лиш одна: латинська (по 4 год. на тиждень), у фізико-математичному й природничому – жодної з них (Завгородня 2007: 353).

За навчальним планом чотирирічної гімназії розподіл годин на іншомовну освіту від 1933 р. виглядав так (Від редакції, 1932: 88).

№ з/п	Предмети	Класи				Разом
		I	II	III	IV	
1.	Польська мова	4	4	4	4	16
2.	Латинська мова	2,5	4	4	3	13,5
3.	Німецька мова	4,5	4	3	3	14,5

Висновки. Отже, у 30-х роках минулого століття гімназії Східної Галичини зазнали суттєвої трансформації в результаті реформування системи шкільництва Другої Речі Посполитої, складовою частиною якої вони були: колишню 8-річну гімназію змінила двоступенева 6-річна середня школа. Перший її ступінь становила 4-річна гімназія, другий – дворічний ліцей, завершення якого відкривало шлях до вищої школи. Скорочення терміну навчання позначилося й на системі іншомовної гімназійної освіти, її обов'язковими структурними елементами в українських гімназіях стали латинська, німецька, польська мови, а також французька чи англійська мови як додатковий (надобов'язковий) компонент. Цю реформу детермінували різні чинники, найважливішими

з-посеред яких були: уніфікація системи освіти в різних краях держави, її демократизація, забезпечення наступності між різними її ланками. Перспективним вважаємо дослідження змісту іншомовної освіти в реформованих гімназіях краю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Від редакції. На порозі шкільної реформи. *Українська школа*. 1932. Ч. 6–9. С. 88.
2. Галай М. Політика Другої Речі Посполитої у галузі початкової освіти в 1918–1924 роках (за матеріалами Тернопільського воєводства). *Мандрівець*. 2012. № 5. С. 40–44. URL: http://journal.mandrivets.com/images/file/Hala12_5.pdf
3. Енциклопедія українознавства. Словникова частина. 1984. Т. 10. С. 3857–3871. Париж ; Нью-Йорк. URL: <http://litopys.org.ua/encycl/euii304.htm>
4. Завгородня Т. Теорія і практика навчання в Галичині (1919–1939 рр.). Івано-Франківськ, 2007. 392 с.
5. Зміни в шкільництві. Обіжник шкільної кураторії про введення в життя нового закону вже в 1932/1933 шк. році. *Діло*. 1932. 13 травня (№ 103). С. 1.
6. Коцюмбас О. Р. Академічна гімназія у Львові: організація, структура, діяльність (1849–1939) : дис. ... канд. істор. наук : 032 «Історія та археологія». Львів, 2021. 265 с.
7. Кузьмів Я. Із педагогічних спроб. Шлях виховання і навчання. 1931. Ч. 4. С. 135–136.
8. Кузьмович В. Мої помічання щодо виховання, навчання й організації гімназій Рідної школи. *Українська школа*. 1929. Ч. 1–4. С. 1–16.
9. Руда О. Розвиток освітніх процесів у Львові (1923–1939). *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету*. 2015. Випуск 16. С. 221–235.
10. Ступарик Б. Шкільництво Галичини (1772–1939 рр.). Івано-Франківськ, 1994. 142 с.
11. Araszkiewicz F. W. Szkoła średnia ogólnokształcąca na ziemiach polskich w latach 1915–1918. *Rozprawy z Dziejów Oświaty*. 1967. № 10. S. 161–231.
12. Araszkiewicz F. W. Szkoła średnia ogólnokształcąca w Polsce w latach 1918–1932. Wrocław : Zakład Narodowy Imienia Ossolinskich, 1972. 219 s.
13. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Rzeczypospolitej Polskiej*. 1929. № 1. Poz. 2. S. 18–19.
14. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Rzeczypospolitej Polskiej*. 1933. № 13. Poz. 184. S. 558.
15. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Rzeczypospolitej Polskiej*. 1937. № 3. Poz. 57. S. 71.
16. Falski M. Koncepcja szkoły powszechnej i jej roli w ustroju szkolnictwa w okresie międzywojennym w Polsce. *Rozprawy z Dziejów Oświaty*. 1958. 1. S. 169–217.
17. Jakubiak K., Jamrozek W. Dziedzictwo oraz bilans praktyki i myśli pedagogicznej w Drugiej Rzeczypospolitej. *Forum Pedagogiczne*. 2019. № 1. 17–31.
18. Jędrzejewicz J. W służbie idei. Fragmenty pamiętników i pism. Londyn, 1972. 356 s.
19. Miąso J. Szkoły zawodowe w Polsce w latach 1918–1939. Ich rozwój, organizacja i funkcje społeczne. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź, 1988. 303 s.
20. Sadowska Joanna. Jędrzejewi czowska reforma oświaty w latach 1932–1933. URL: <https://docplayer.pl/3127629-Jedrzejewiczowska-reforma-oswiaty-w-latach-1932-1933.html>
21. Ustawa z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa. *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej*. 1932. Poz. 389. № 38. S. 639–645. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU19320380389&type=2>
22. Wasilewski L. Istotna liczba Ukraińców w Polsce. *Sprawy Narodowościowe*. 1927. T. 1. № 3. S. 228–236.

REFERENCES

1. Vid redaktsii. Na porozii shkylnoi reform [From the editors. On the threshold of school reform]. Ukrainian School, 1932, parts 6-9, p. 88 [in Ukrainian].
2. Halai M. Polityka Druhoi Rechi Pospolytoi u haluzi pochatkovoi osvity v 1918–1924 rokakh (za materialamy Ternopilskoho voievodstva) [The policy of the Second Commonwealth in the field of primary education in 1918–1924 (based on the materials of Ternopil Voivodeship)]. The Wanderer. 2012, No 5, pp. 40-44. URL: http://journal.mandrivets.com/images/file/Hala12_5.pdf [in Ukrainian].
3. Entsyklopediia ukrainoznavstva. Slovnykova chastyna [Encyclopedia of Ukrainian Studies. Vocabulary part]. 1984, vol. 10, pp. 3857-3871. Paris; New York. URL: <http://litopys.org.ua/encycl/euii304.htm> [in Ukrainian].
4. Zavorodnia T. Teoriia i praktyka navchannia v Halychyni (1919–1939 rr) [Theory and practice of education in Galicia (1919–1939)]. Ivano-Frankivsk, 2007. 392 p. [in Ukrainian].
5. Zminy v shkylnytstvi. Obizhnyk shkylnoi kuratorii pro vvedennia v zhyttia novoho zakonu vzhe v 1932/1933 shk. rotsi [Changes in schooling. Circular of the school board of trustees on the implementation of the new law in 1932/1933 school year]. Work, 1932, May 13 (No 103), p. 1 [in Ukrainian].
6. Kotsiumbas O. R. Akademichna himnaziia u Lvovi: orhanizatsiia, struktura, diialnist (1849–1939) [Academic Gymnasium in Lviv: organization, structure, activity (1849–1939)]. Dis. Cand. Science. Lviv, 2021. 265 p. [in Ukrainian].
7. Kuzmiv Ya. Iz pedahohichnykh sprob [From pedagogical attempts]. The path of education and training, 1931, No 4, pp. 135-136 [in Ukrainian].
8. Kuzmovych V. Moi pomichannia shchodo vykhovannia, navchannia y orhanizatsii himnazii Ridnoi shkoly

[My remarks on the upbringing, education and organization of the gymnasiums of the Native School]. Ukrainian school, 1929, No. 1-4, pp. 1-16 [in Ukrainian].

9. Ruda O. Rozvytok osvity u Lvovi (1923–1939) [Development of educational processes in Lviv (1923–1939)]. Proceedings of History Faculty of Lviv University, 2015, issue 16, pp. 221–235 [in Ukrainian].

10. Stuparyk B. Shkilnytstvo Halychyny (1772–1939 rr.) [Schooling in Galicia (1772–1939)]. Ivano-Frankivsk, 1994. 142 p. [in Ukrainian].

11. Araszkiewicz F. W. Szkoła średnia ogólnokształcąca na ziemiach polskich w latach 1915–1918 [General secondary school in Poland in the years 1915–1918]. Dissertations on the History of Education, 1967, N 10, pp. 161-231 [in Polish].

12. Araszkiewicz F. W. Szkoła średnia ogólnokształcąca w Polsce w latach 1918-1932 [Ohólnokształcąca Secondary School in Poland in the patchwork 1918-1932]. Wrocław : Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, 1972. 219 p. [in Polish].

13. Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Rzeczypospolitej Polskiej [Official Journal of the Ministry of Religious Denominations and Public Education of the Republic of Poland]. 1929, No 1, pos. 2, pp. 18-19 [in Polish].

14. Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Rzeczypospolitej Polskiej [Official Journal of the Ministry of Religious Denominations and Public Education of the Republic of Poland]. 1933, No 13, pos. 184, p. 558 [in Polish].

15. Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Rzeczypospolitej Polskiej [Official Journal of the Ministry of Religious Denominations and Public Education of the Republic of Poland]. 1937, No 3, pos. 57, p. 71 [in Polish].

16. Falski M. Koncepcja szkoły powszechnej i jej roli w ustroju szkolnictwa w okresie międzywojennym w Polsce [The concept of a common school and its role in the school system in the interwar period in Poland]. Dissertations on the History of Education, 1958, №1, pp. 169-217 [in Polish].

17. Jakubiak K., Jamrożek W. Dziedzictwo oraz bilans praktyki i myśli pedagogicznej w Drugiej Rzeczypospolitej [Heritage and the balance of teaching practice and thought in the Second Polish Republic]. Pedagogical Forum, 2019, № 1, pp. 17-31. [in Polish].

18. Jędrzejewicz J. W służbie idei. Fragmenty pamiętników i pism [At the service of ideas. Fragments of diaries and writings]. Londyn. 1972. 356 s. [in Polish].

19. Miąso J. Szkoły zawodowe w Polsce w latach 1918-1939. Ich rozwój, organizacja i funkcje społeczne [Vocational schools in Poland in 1918–1939. Their development, organization and social functions]. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź, 1988. 303 s. [in Polish].

20. Sadowska Joanna. Jędrzejewi czowska reforma oświaty w latach 1932–1933 [Jędrzejewicz's education reform in the years 1932-1933]. 1999 [in Polish].

21. Ustawa z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa [Act of March 11, 1932 on the education system]. Official Journal of the Ministry of Religious Denominations and Public Education of the Republic of Poland, 1932, poz. 389, No 38, pp. 639-645. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU19320380389&type=2> [in Polish].

22. Wasilewski L. Istotna liczba Ukraińców w Polsce. [Istotna liczba Ukraińców w Polsce. National Affairs]. National Affairs, 1927, vol. 1, No 3, pp. 228-236 [in Polish].